

Ministerie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
De heer Minister Koolmees
Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport
De heer Minister De Jonge

Cc: Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten

10.2.e

Ministerium für Bundes- und Europangelegenheiten
sowie Internationales
des Landes Nordrhein-Westfalen
Herrn Staatssekretär Dr. Mark Speich

Datum : 22 juni 2020
Ons kenmerk : 20-52575/20-072799
Onderwerp : Eerste bevindingen taskforce Duits-Nederlandse
samenwerking bij Covid-19 besmettingen onder
arbeidsmigranten in het grensgebied
Bijlage(n) : geen
Behandeld door : 10.2.e

Geachte heer Koolmees, De Jonge en Dr. Speich,

Inleiding

In de afgelopen weken is er in het grensgebied van Nederland en Duitsland een groot aantal Covid-19 besmettingen onder arbeidsmigranten vastgesteld. Het gaat in dit geval om arbeidsmigranten die in de vleesverwerkende industrie werken. Omdat deze arbeidsmigranten veelal samen werken, wonen en reizen, moet ernstig rekening gehouden worden met een verdere verhoging van het aantal Covid-19 besmettingen bij deze groep. Hetzelfde geldt voor arbeidsmigranten die werkzaam zijn in seizoensgebonden arbeid, zoals fruit- en groenteteelt.

In zowel Nederland als Duitsland (Nordrhein-Westfalen) worden noodzakelijke maatregelen getroffen om verspreiding te beperken en een volgende uitbraak van het Covid-19 virus te voorkomen. De vier grensregio's Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG), Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) en de Kreisen Borken en Kleve hebben onderling contact gehad over de recente ontwikkelingen aangaande de Covid-19 besmettingen, met als speciale aanleiding de corona uitbraken onder arbeidsmigranten die wonen in Velp en werken bij VION in Scherpenzeel, en daarna de uitbraak bij de vestiging van VION in Groenlo. Vanwege de zorgen daaromtrent is een Duits-Nederlandse taskforce opgericht. Deze ligt in het verlengde van de al bestaande grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van incidentbestrijding en rampen- en crisisbeheersing tussen de vier genoemde grensregio's. In deze brief informeren we u over de ontwikkelingen, over wat reeds in gang is gezet en over de mogelijke nog te nemen maatregelen.

Inrichting grensoverschrijdende regionale taskforce

Op 29 mei 2020 hebben de VNOG, VGGM en de Kreisen Borken en Kleve een taskforce opgericht en ingericht, op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. Op ambtelijk niveau zijn naast crisisbeheersing ook de gezondheidsdiensten vertegenwoordigd. Een gedetailleerd overzicht van de deelnemers en hun functie vindt u in de bijlage. Deze 'Taskforce Duits-Nederlandse Samenwerking Covid-19 Besmettingen onder Arbeidsmigranten' richt zich op uitwisseling van informatie en nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van (onderlinge) afstemming en de daaropvolgende uitvoering van maatregelen ter bestrijding van Covid-19 besmettingen onder arbeidsmigranten.

De taskforce heeft tot nu toe een aantal zaken geconstateerd met betrekking tot de onderliggende problematiek die speelt bij de bestrijding van het coronavirus onder arbeidsmigranten, te weten:

- de veelal onder de maat zijnde woon-, hygiëne- en werkomstandigheden voor de arbeidsmigranten,
- de complexiteit die de scheiding tussen huisvesting in Duitsland en werken in Nederland met zich meebrengt,
- een niet adequaat overzicht van de personeelsleden (wie werkt wanneer waar)
- de bijzondere verloning van de arbeidsmigranten, zoals dat door de betreffende bedrijven en uitzendbureaus gedaan wordt. Een factor die wezenlijk bijdraagt aan de ontstane situatie.

Woon-, hygiëne- en werkomstandigheden voor de arbeidsmigranten

Ten tijde van de uitbraken in Velp (en de contacten met VION in Scherpenzeel) en bij Vion in Groenlo werden een aantal zaken geconstateerd. De meeste arbeidsmigranten komen uit Oost-Europa en beheersen de Duitse en/of Nederlandse taal niet. Ze zijn gehuisvest in (groeps-)accommodaties, waarvan de hygiënische voorzieningen onder de maat zijn. Het is voor hen niet goed mogelijk de voorgeschreven onderlinge afstand te bewaren. Een uitgebreide verplichte uitleg over de voorgeschreven maatregelen wordt volgens de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid vaak niet of niet begrijpbaar gegeven door bedrijven en uitzendbureaus en daardoor niet opgevolgd door de arbeidsmigranten. Verder werden de arbeidsmigranten dagelijks opeengepakt in kleine busjes van hun woning naar hun werk vervoerd. Ook dan werden de voorzorgsmaatregelen niet in acht genomen om verspreiding van het Covid-19 virus te beperken. Al deze omstandigheden tezamen zorgden voor een verhoogd besmettingsgevaar en konden daarmee leiden tot een grote uitbraak zoals bij Vion in Groenlo.

De uitbraken in Velp en bij Vion Groenlo hebben geleid tot bestuurlijke maatregelen. Door de voorzitter van de Veiligheidsregio Gelderland Midden is een aantal in quarantaine geplaatst op een boot en van de kant van de voorzitter van de VNOG is een gebiedsverbod opgelegd aan de 600 geteste personen die bij Groenlo in de slachterij hebben gewerkt alsook de verplichting zorg te dragen voor adequate lijsten met werknemers en hun (woon)gegevens. De bestuurlijke maatregelen hebben effect gesorteerd. Vion heeft aangegeven bereid te zijn om samen te werken met de taskforce om de besmettingen onder haar personeel te minimaliseren.

Vion is echter een van de vele inleners die arbeidsmigranten aan het werk heeft. Alleen door de druk en het toezicht op ook andere inleners en uiteraard de werkgevers (i.c. de uitzendbureaus) te verhogen zullen zij bewogen kunnen worden de gesignaleerde misstanden aan te pakken.

Complexiteit van grensoverschrijdende scheiding tussen wonen en werken

De arbeidsmigranten wonen in Duitsland en werken in Nederland. Dit zorgt voor een complexe situatie, omdat de Duitse en Nederlandse autoriteiten verschillende regels hanteren voor wat betreft het testen, het bron- en contactonderzoek, de quarantaine-instructies en de controles. Het is nu niet of nauwelijks na te gaan of iemand die in Duitsland positief op Covid-19 is getest en daarom in quarantaine moet zitten, niet alsnog in Nederland aan het werk gaat. Ook is moeilijk na te gaan of iemand die in Nederland positief op Covid-19 is getest, zich in Duitsland aan de quarantaineregels houdt. Op basis van de Wet Publieke Gezondheid heeft de taskforce daarom een betere uitwisseling van

gegevens en van de testresultaten tussen de Duitse en Nederlandse autoriteiten voor ogen.

Verloning onder het minimumloon en de rol van de bedrijven en uitzendbureaus

De ontstane situatie wordt voor een groot deel veroorzaakt door de onderlinge afspraken en de handelwijzen van de betreffende bedrijven en uitzendbureaus. In Duitsland heeft men sterke signalen dat arbeidsmigranten minder dan het minimumloon betaald krijgen. Van dat loon moeten zij nog huisvesting, vervoer en kleding (terug)betalen aan het uitzendbureau. In geval van quarantaine lopen arbeidsmigranten het risico geen loon doorbetaald te krijgen. Ook worden ze niet altijd in hun eerste levensonderhoud voorzien. Dit betekent dat ze niet aan de quarantaineregels kunnen voldoen, omdat ze bijvoorbeeld zelf boodschappen moeten doen. Bovendien doet het bericht de ronde dat arbeidsmigranten in geval van ziekte een boete aan het uitzendbureau moeten betalen en ondanks quarantaine toch elders aan het werk gaan. Tijdens het testen in Duitsland is ook geconstateerd dat niet iedereen een zorgpas kon laten zien. Dit roept de vraag op of de zorgpassen door de werkgever worden ingehouden en of mensen wel zijn aangemeld voor de wettelijk verplichte zorgverzekering.

Conclusie

De taskforce heeft geconstateerd dat om verdere verspreiding van het COVID-19 virus onder arbeidsmigranten te voorkomen, het van belang is dat ook de onderliggende problematiek zoals geschetst in deze brief, aangepakt wordt. Dit gaat de opdracht en de reikwijdte van deze regionale taskforce echter te boven. De taskforce is primair in het leven geroepen om door goede informatie- en gegevensuitwisseling verder uitbreiding van het COVID-19 virus onder arbeidsmigranten te voorkomen en/of in te perken. De ervaringen van de afgelopen weken leren echter dat alleen een goede informatie- en gegevensuitwisseling een kwestie van symptoombestrijding is. De oorzaken zijn dieperliggend en structureler van aard. De maatregelen voor bestrijding van het Covid-19 virus worden in een aantal gevallen bewust omzeild. De grensoverschrijdende scheiding van wonen in Duitsland en werken in Nederland maken dit ook mogelijk, c.q. werken dit in de hand.

Verzoek

De aanpak van die dieperliggende en structurele problematiek behoort niet tot de bevoegdheden van de veiligheidsregio's en de Kreisen. Vanuit onze optiek gezien is zo'n aanpak echter wel noodzakelijk voor een succesvolle bestrijding van het Covid-19 virus in het Duits-Nederlandse grensgebied. We willen u vragen om de oorzaken op politiek-bestuurlijk niveau en in samenwerking met deelstaat Nordrhein-Westfalen en het Nederlandse Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten aan te pakken en stellen daarom concreet voor dat verantwoordelijke instanties van de regeringen in Nordrhein-Westfalen en Nederland:

- zich inzetten om de problematiek in de komende Duits-Nederlandse regeringsconsultaties te bespreken en de nodige maatregelen waar mogelijk te verankeren in wetgeving en verordeningen;
- In de gezamenlijke gesprekken de omvang van de problematiek regelmatig te monitoren;
- Waar mogelijk gezamenlijk informatie in de eigen taal van de arbeidsmigranten aan te bieden om te borgen dat zij goed geïnformeerd zijn over hun rechten, plichten en mogelijkheden;
- Tijdens een acute Covid-19 uitbraak door politiecontroles aan de grens te borgen dat de hygiëne maatregelen tijdens het transport van arbeidsmigranten worden opgevolgd.

De regionale grensoverschrijdende taskforce zal graag waar mogelijk ondersteunen.

Met vriendelijke groeten,

Für den Kreis Kleve

10.2.e

Wolfgang Sprehn
Landrat

Veiligheidsregio Noord- en Oost-
Gelderland

10.2.e

Ton Heerts
voorzitter

Für den Kreis Borken

10.2.e

Dr. Kai Zwicker
Landrat

Veilig- en Gezondheidsregio Gelderland
Midden
names deze

10.2.e

Ahmed Marcouch
voorzitter